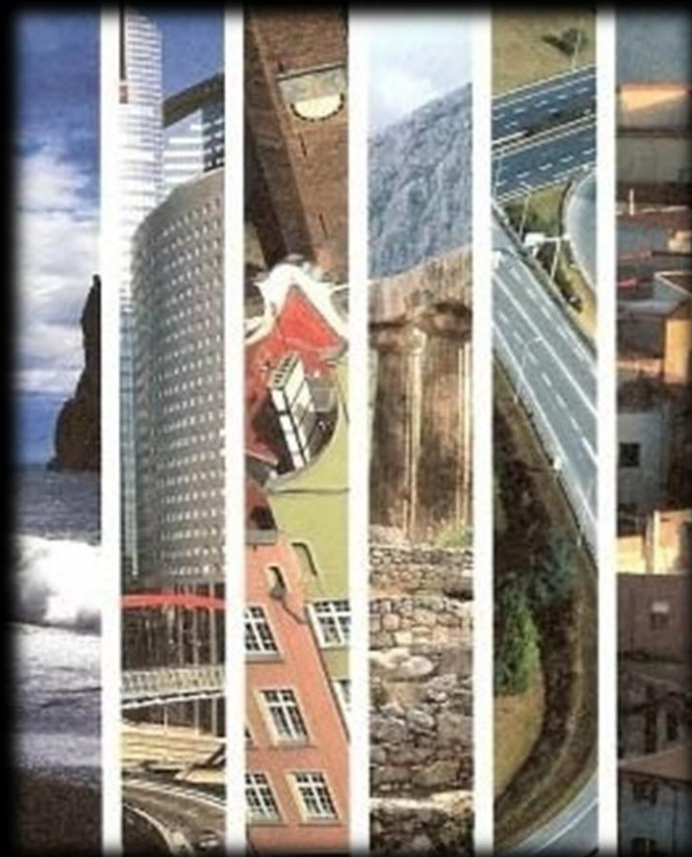

ПЛАНИРАЊЕ ПРЕДЕЛА

ЗА ПРОСТОРНЕ ПЛАНЕРЕ

др Невена Васиљевић

Шумарски факултет, Универзитет у Београду

Оквирне теме предавања:

1. Општи појмови: Шта је предео? Које су вредности предела? Приступи вредновању (биоцентричан vs. антропоцентричан, холистички приступ у ЕКП);
2. Планирање предела: Нивои планирања предела и кључне речи. Предеона екологија. Еколошки принципи у планирању предела. Зелена инфраструктура. Процена утицаја на предео.
3. Планирање предела (предео као објект планирања: природа vs. простор). Модели планирања. Карактер предела јавно добро - савремени модел планирања предела. Пример: ППРС
4. Карактеризација предела и Типологија предела Београда

“О ПРЕДЕЛУ”

еволуција појма предела: од пејзажа до
предела

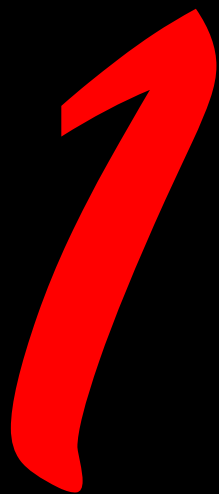
1

традиционална - дихотомна перцепција
предела: биоцентрична vs. антропоцентрична -

2

европска конвенција о пределима -
холистички оквир за концептуално другачији
поглед на предео

3

еволюција појма предела: од пејзажа до
предела

Шта је ПРЕДЕО?

Закључујемо да:

- је поглед на предео веома субјективан
- зависи од:
 - контекста
 - културног окружење из ког потичемо
 - породице
 - година

Највероватније, када описујемо предео говоримо о *осећају* који пружа место, односно *духу места - genius loci* (Норберг –Шулц)

Предео може бити (*Turner*) :.

уметници: сцена, слика, пејзаж

Ричард Вилсон, Острво Авернус (1713-1782)

Pieter Bruegel, 1565

Pieter Bruegel: *Pejzaž s Ikarovim padom*, 1558.

Pieter Bruegel: *Zimski pejzaž s klopkom za ptice*, 1565.

Предео може бити (*Turner*) :

- уметници: сцена, слика, пејзаж
- географи: парче земље

Предео може бити (*Turner*) :

- уметници: сцена, слика, пејзаж
- географи: парче земље
- дизајнери – архитекте, пејзажне архитекте

Парк или врт

10 погледа на исти предео(*Meining*) :

Природа, Станиште, Артефакт, Систем, Проблем, Симбол моћи,
Идеологија, Историја, Место, Естетска категорија

Шта је ПРИРОДА предела ?

Предео који доживљавамо
разумом
(*mindsapes*)

Емоционални доживљај предела
(предео је оно што **верујемо**)

интерпретација

Визуелни доживљај предела
(предео је оно што **видимо**)

перцепција

Стварни (фактички) доживљај
предела
(предео је оно што **знамо**)

знање

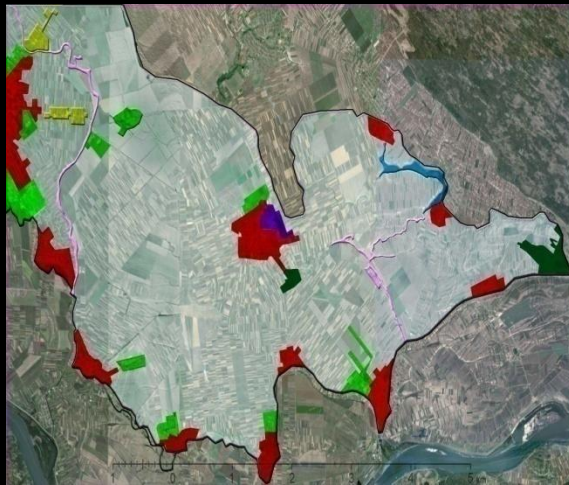
Материјални,
физички
предео

Људским радом створени предели
(предео је оно што **стварамо**)

интервенција

Основни приступи пручавању предела:

- **Уметници:** предео је **слика**, визуелни, чулни доживљај — **пејзаж**
- **Географи:** предео је целовита просторна, биофизичка и антропогена **структура** у распону од потпуно природне до претежно или готово потпуно антропогене (високо урбанизовани или техничко-технолошки простори)
- **Предеони еколози:** предео је хетерогено подручје, од једног до неколико километара ширине, исте макро климе и истог (или сличног) облика рељефа, у коме се јавља и понавља иста група екосистема који су у интеракцији и имају исту групу нарушавајућих утицаја (**Структура предела** : парчад, коридори, матрица)

ШТА изграђује ПРЕДЕО?

Абиотички елементи:

Геологија (земљиште, нагиби, стабилност)

Вода (површинске и подземне)

Клима (падавине,
температура,...)

“Културни” елементи:

Социјални (начин живота, транспорт,
комуникације, енергија...)

Економски (пољопривреда, индустрија, ...)

Историја

Биотички елементи:

(флора, фауна, екосистеми...)

Шта је вредност предела?

традиционална - дихотомна
перцепција предела:
биоцентрична vs. антропоцентрична

ДИХОТОМНО САГЛЕДАВАЊЕ ВРЕДНОСТИ У ПРЕДЕЛУ

Биоцентрична перцепција
вредност је у природи и њеној
комплексности, природном
наслеђу (IUCN)

Антропоцентрична перцепција
вредности је у архитектонском и
археолошком наслеђу, културној
баштини (ICOMOS)

САВРЕМЕНО сагледавање вредности у пределу

Cosgrove and Daniels, Lowenthal, Naveh, Lieberman, Muir, Antrop,
Ahern, Forman, Godron.....:

- Предео има **холистички - перцептиван и динамичан карактер** где **холизам структурно интегрише** културне и природне елементе простора који нас окружују
- **Перцептивни карактер** указује да је предео, у суштини, стварност доживљена од стране посматрача и да озбиљана научна истраживања предела не смеју занемарити људски доживљај приликом утврђивања вредности и карактера предела.
- **Динамички карактер** предела се односи на процесе који се одвијају у њему, као и на њихово функционисање
- [

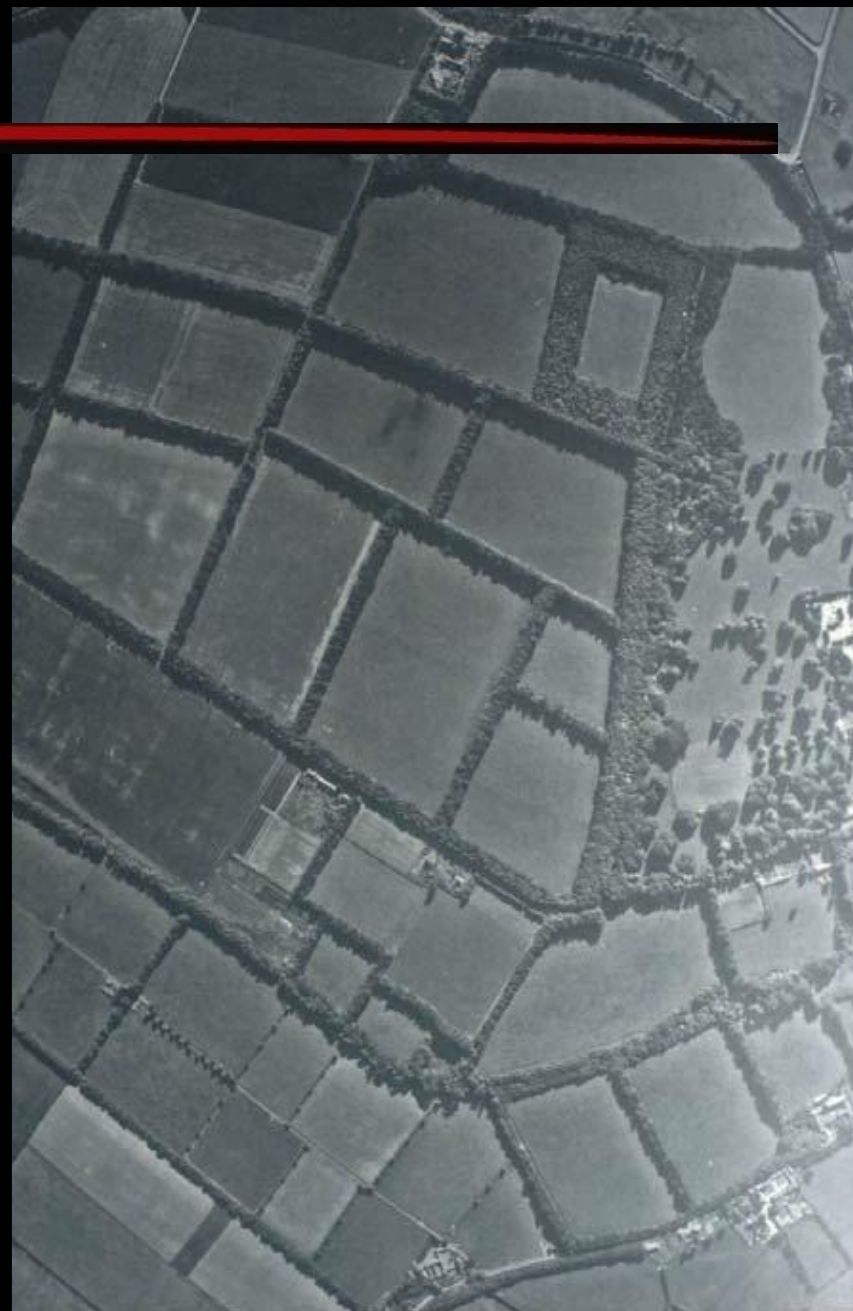
Предео је резултат интеракције
абиотичких, биотичких и
културних фактора (утицаја) који
стварају препознатљив образац
у окружењу

Образац предела

Древни

и

савремени систем организације

Barcelona (Ildefonso Serda, 1859)

Danska

европска конвенција о пределима
холистички оквир за
другачији поглед на предео

Основни проблеми - концептуализација предела

- неадекватна концептуализација предела у законској и планској регулативи
- непостојање свести о значају и вредностима предела
- парцијалне интервенције секторских политика (неусклађеност различитих политика развоја)
- убразана трансформацију предела која доводи до:
 - фрагментације и деградације предела
 - **хомогенизације предела**
 - нестајања карактеристичне мозаичности у културним (руралним) пределима
 - нестајање **специфичног карактера** урбаних и руралних насеља
 - нестајење отворених простора у урбаним срединама и губљење везе са отвореним пределом изван града.....

.....

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ПРЕДЕЛИМА

Фиренца, Италија,
20. октобар 2000, ступила на снагу 1. марта 2004.

Зашто Конвенција о пределима?

Предео ...

Велико ратно острво, 2002.

*...има значајну улогу у јавном интересу у областима културе, екологије, животне средине и на социјалном плану,
...представља значајан потенцијал за привредне делатностисматрајући да **заштита, управљање и планирање предела** може да допринесе отварању нових радних места;
... има удела у формирању локалних култура и да је он базична компонента европског природног и културног наслеђа доприносећи благостању људи и учвршћивању европског идентитета;
... свуда важан саставни део квалитета живота становништва: у урбаним подручјима и на селу, у деградираним подручјима, као и у високо квалитетним подручјима, у подручјима која су процењена као подручја изванредне лепоте као и у свакодневним подручјима;
...кључни елемент индивидуалног и социјалног благостања и да његова заштита, управљање и планирање укључује права и одговорност свих;
(Преамбула Европске конвенције о пределима, Фиренца, 20. Октобар 2000)*

Европска конвенција о пределима :

“Предео је област, онако како је види становништво, чији је **карактер** резултат акција и интеракција природних и/или културних фактора” (Council of Europe 2000)

Елементи дефиниције:

- дефинисана **територија**, која је организована и којом се управља;
- **сценски и естетски квалитет предела** - незаобилазна **вредност**, а становници, не само стручњаци, га вреднују и управљају њиме;
- Различити предели опстају захваљујући јасном и препознатљивом **карактеру**, који је **легат** вековног непрестаног и узајамно дејства природних процеса и човекових активности.

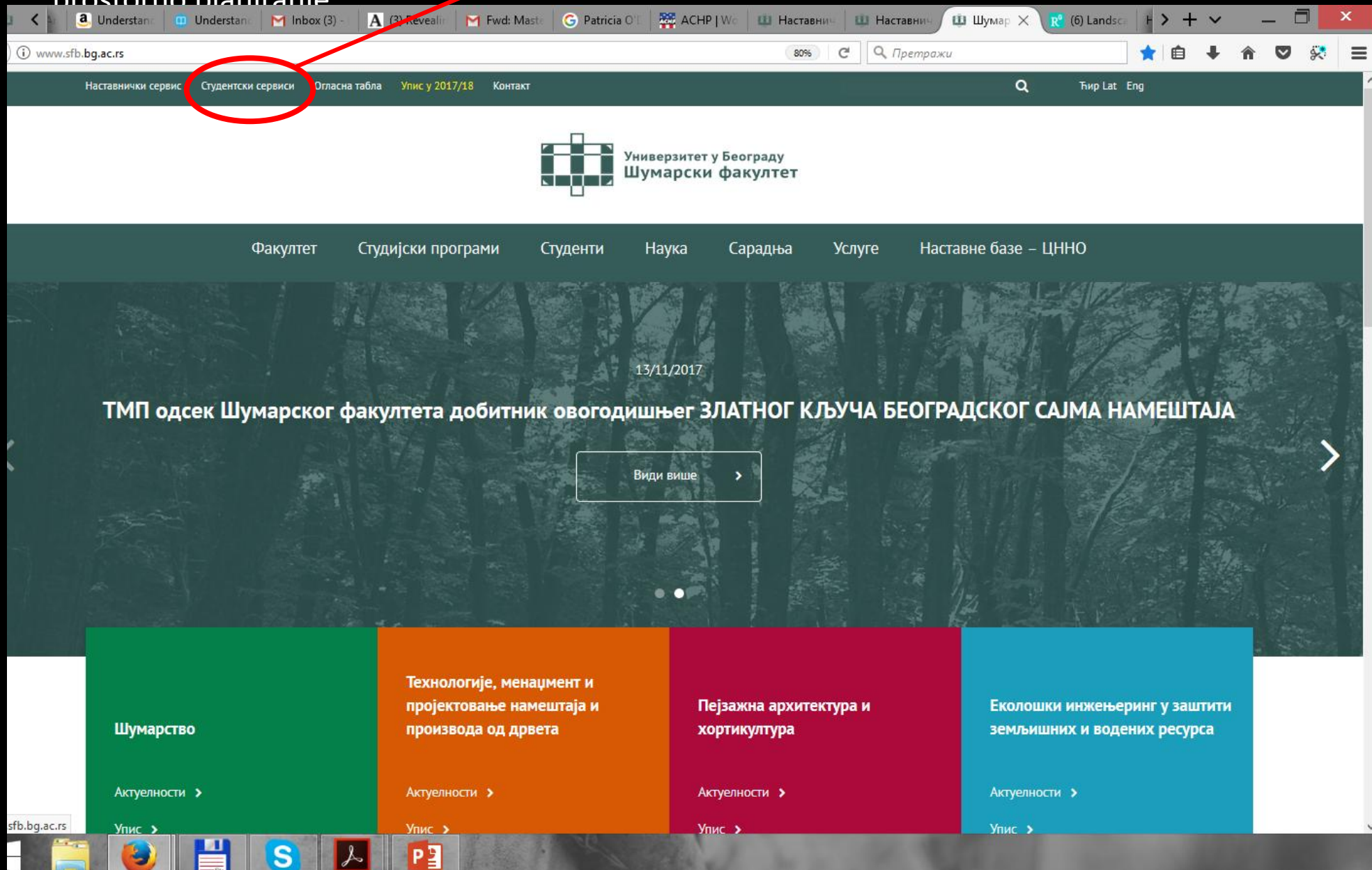
Шта је предео?
(Landscape Character Assessment –
Guidance for England and Scotland, 2002.)

Council of Europe:
http://www.coe.int/t/e/Cultural_Cooperation/Environment/Landscape/

- Tošić D., 2012. **Principi regionalizacije**, Geografski fakultet Univerzitet u Beogradu.
- Vasiljević, N. 2008. Uloga planiranja predela u primeni Evropske konvencije o predelima. Glasnik Srpskog geografskog društva. Sveska LXXXVIII - Broj 3, Srpsko geografsko društvo, Beograd, 51 - 60.
- Živković, J., Vasiljević, N. 2009. Vrednosti predela i fizičke strukture naselja Srbije kao elementi kulture i identiteta, Studijsko - analitička osnova Strategije prostornog razvoja Republike Srbije. Republička agencija za prostorno planiranje, Ministarstvo za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje Republike Srbije.
- Zoido, N. 2010. Landscape and spatial planning policies IX Workshop for the implementation of the European Landscape Convention III International Congress on Landscape and Infrastructure, Cordoba
- European Landscape Convention and Explanatory Report: T-LAND. 2000. Council of Europe, Document by the Secretary General established by the General, Directorate of Education, Culture, Sport and Youth, and Environment, Strasbourg.
- Semančíková, E., Dvočáková, Z., Líšková, V. 2007. How does strategic planning deal with spatial landscape problems? Man In The Landscape Across Frontiers - IGU-LUCC Central Europe Conference.
- Council of Europe, 2006. Landscape and sustainable development-Challenges of the European Landscape Convention. Strasbourg.

<http://www.sfb.bg.ac.rs/> studentski service _personalni folderi_nevena vasiljevic_master
prostorno planiranje

The screenshot shows a web browser window with the URL www.sfb.bg.ac.rs/. The browser's address bar and tabs are visible at the top. The website's navigation bar includes links for 'Наставнички сервис', 'Студентски сервис' (highlighted with a red circle), 'Огласна табла', 'Упис у 2017/18', and 'Контакт'. The main header features the logo of the University of Belgrade Faculty of Forestry and a secondary navigation bar with links for 'Факултет', 'Студијски програми', 'Студенти', 'Наука', 'Сарадња', 'Услуге', and 'Наставне базе – ЦННО'. A large banner image of a forest is displayed, with the date '13/11/2017' and the text 'ТМП одсек Шумарског факултета добитник овогодишњег ЗЛАТНОГ КЉУЧА БЕОГРАДСКОГ САЈМА НАМЕШТАЈА'. Below the banner is a 'Види више' button. At the bottom, there are four colored boxes representing different departments: 'Шумарство' (green), 'Технологије, менаџмент и пројектовање намештаја и производа од дрвета' (orange), 'Пејзажна архитектура и хортикултура' (purple), and 'Еколошки инжењеринг у заштити земљишних и водених ресурса' (blue). Each box has an 'Актуелности' link and an 'Упис' link.

www.sfb.bg.ac.rs

Наставнички сервис Студентски сервис Огласна табла Упис у 2017/18 Контакт

Универзитет у Београду
Шумарски факултет

Факултет Студијски програми Студенти Наука Сарадња Услуге Наставне базе – ЦННО

13/11/2017

ТМП одсек Шумарског факултета добитник овогодишњег ЗЛАТНОГ КЉУЧА БЕОГРАДСКОГ САЈМА НАМЕШТАЈА

Види више

Шумарство
Актуелности >
Упис >

Технологије, менаџмент и пројектовање намештаја и производа од дрвета
Актуелности >
Упис >

Пејзажна архитектура и хортикултура
Актуелности >
Упис >

Еколошки инжењеринг у заштити земљишних и водених ресурса
Актуелности >
Упис >

Београд - културни предео

ХВАЛА НА ПАЖЊИ

nevena.vasiljevic@sfb.bg.ac.rs